

מדה בדת

שינוי הדף היומי בדרך קצרו

לע"צ הגאון רבי יהושע ישעיה בן רבי
אהרן נויבירט זצוק"ל
הערוך והנצחיות טל' 0548449853 או מייל
MABADAF12@GMAIL.COM

גליון 25 פרשת קרח תש"פ

שבת קז-קיג

משמע במשנה שרק צדן לצורך חייב וזה כר"ש שמלאכה שא"צ לגופה פטור, ויש שאמר דברים אלו על המשנה של מפס מורסא שמותר להוציא ליחה וזה כדעת ר"ש שפטור במלאכה שא"צ לגופה, ויש שאמרו את זה על המשנה שהצד נחש לרפואה חייב, וכשמתעסק שלא ישכנו מותר, וזה כדעת ר"ש שפוטר במלאכה שא"צ לגופה.

שמואל אומר שהשולה דג מהים חייב משום נטילת נשמה כשמתייבש בו כסלע ואמר ר' יוסי בר' אבין שמדובר שיבש בין סנפיריו ורב אשי מוסיף שאף שלא יבש לגמרי אלא אפילו שיש בו כמו ירירם.

שמואל אומר שאם הושיט ידו למעי בהמה ודלדל עובר במעיה חייב ובר המדורי הסביר שכמו שהתולש כישות שיונק מהקוצים חייב משום עוקר דבר מגידולו כך חיי בעוקר עובר ממעי אמו.

דף קח אביי אומר שהתולש פטריות משפת הדלי חייב משום עוקר דבר מגידולו, ורב אושעיא מקשה ששיניו שהתולש מעציץ נקוב פטור יש לחלק ששם זה לא דרך גידולו, אך פטריות בדלי הוא דרך גידולו.

רב הונא אומר שכותבים תפילין על עור של עוף טהור, ורב יוסף אמר שזה פשוט שהרי שיניו שהחובל בעוף חייב שיש לו עור, ואביי דוחה שיתכן שחייבו בחבלה כי זה עור אך יתכן שכיון שיש בו נקבים הוא לא ראוי לכתיבת תפילין, וחיידר רב הונא שנקב שהדיו עוברת עליו לא נחשב נקב, ור' זירא רצה להוכיח מעולת עוף שהתורה ריבתה 'בכנפיו' שמקריבים את העור וא"צ להפשיט, ואביי דוחה שאמנם זה עור אך בכ"ז התורה ריבתה להקריבו, וללישנא בתרא ר' זירא הוכיח ממה שהתורה הוצרכה לרבות הקרבת עור עולת עוף וכלי הריבוי לא היה קרב משמע שהוא לא חלק מהבשר, ואביי דחה שבאמת אינו עור ובכ"ז צריך לרבות שקרב שלא נאמר שכיוון שיש לו נקבים הוא מאוס להקרבה.

מר בר רבינא הסתפק אם ניתן לכתוב תפילין על עור דג טהור אמר לו ר"נ בר יצחק אם יבא אליהו ויאמר, ואין הפשט שיאמר אם יש לו עור או לא, שהרי יש משנה שעצמות הדג ועורו מצילים באהל המת אלא שאליהו יאמר אם פסקה ממנו זוהמת הנחש או לא.

שמואל וקרנא ישבו על שפת נהר מלכא וראו שהמים גבהו והיו עכורים, אמר שמואל שמגיע אדם גדול מא"י והוא חש במעיו והמים עולים לקבל פניו לך תתהה על קנקנו, ומצא קרנא שרב בא, שאל אותו קרנא מנין שכותבים תפילין רק על עור בהמה טהורה, אמר לו רב שכתוב למען תהיה תורת ה' בפיך מן המותר בפיך, עוד שאל קרנא מנין שדם הוא אדום, אמר לו רב שכתוב ויראו מאב מנגד את המים אדומים כדם, עוד שאל קרנא מנין שמילה היא באותו מקום, אמר לו רב שכתוב במילה ערלתו וכן נאמר ערלה בפירות, ולומדים שהוא במקום שעושה פירות, ואין לומר שזה לב שגם בו כתוב ערלה או אזן שכתוב ערלה אזנם, אלא יש ללמוד במקום שכתוב השורש ערלה בשלימות, אמר לו רב שמך קרנא, יה"ר שיצא קרן בעיניך, ושמואל הביא את רב לביתו והאכילו לחם שעורים וכסא דהרסנא והוא השקה שיכר ולא הראה לו בית הכסא כדי לגרום לו לשלש, ואמר רב יה"ר שהמצערני לא יעמדו לו בנים וכן היה, ר' נתן בברייתא מביא שלומדים שמילה באותו מקום שכתוב וערל זכר משמע שערלות היא במקום שניכר בו בין זכר לנקבה.

שנו בברייתא שכותבים תפילין על עור בהמה וחייה טהורות וכן בנבלות וטריפות שלהם וכרוכים בשערן ונתפרים בגידם, וזה הלכה למשה מסיני, ואין לכתוב על עור בהמה וחייה טהורים ולא כורכים בשערם ולא תופרים בגידם, ובייתוסי אחד שאל את ר' יהושע הגרסי מה המקור לזה ואמר לו ר' יהושע שכתוב 'בפיך' מהמותר בפיך, ואמר לו שא"כ אסור גם בנבלות וטריפות, אמר לו משל למלך שהתחייבו הריגה שני אנשים אחד הרגו השר ואחד הרגו המלך עצמו, יתור חשוב מי שהרגו המלך, וכן בהמה שמתה ע"י ה' ואמר הביתוסי א"כ יאכלו אותה אמר לו ר' יהושע התורה אמרה לא תאכל כל נבילה אמר לו קאלוס שזה תירוץ משובח.

משנה לא עושים הילמי שהוא מי מלח בשבת **עמוד ב** אך יכול לעשות מי מלח ולטבול בו את הפת ולתת לתבשיל, ור' יוסי אומר

דף קז ר' אבא אומר בשם ר' חייא בר אשי בשם רב שאם נכנסה ציפור בין כנפי בגדו יכול לשומרה שם עד מוצ"ש, ור"נ בר יצחק מביא ראייה ממה ששיניו שאם ישב הראשון על הפתח ומלאהו ובא השני והלך הראשון פטור ומשמע שפטור אבל אסור להמשיך את הצידה, והוא דוחה שפטור ומותר, שהרי כתוב בהמשך שזה כנועל ביתו לשומרו וצבי שמור בתוכו משמע שפטור ומותר, ללישנא בתרא ר"נ בר יצחק הביא ראייה מהמשנה שמותר להמשיך שמירה שהשני פטור ומותר, ודחו שפטור ואסור, והביאו ראייה מהמשך המשנה שנמצא צבי שמור שזה פטור ומותר.

שמואל אומר שכל מקום ששנו בשבת פטור, הכוונה שאסור, מלבד בג' מקומות, אצלנו בצבי, שהשני פטור ומותר, וכן המבקע מורסה שאם כוונתו לעשות לה פה חייב, ואם כוונתו להוציא ליחה פטור ומותר, שהמשנה אומרת שמותר לכתחילה לקחת מחט ליטול עמה קוץ. וכן צד נחש שאם מתעסק עמו שלא ישכנו פטור ואם כוונתו לרפואה חייב, וזה פטור ומותר כמו ששיניו שכופין קערה על נר שלא תאחו בקורה ועל צואת קטן ועל עקרב שלא יישך.

פרק שמונה שרצים

משנה ח' שרצים הכתובים בתורה הצד אותם וחובל בהם חייב, ומי שחובל בשאר שקצים ורמשים פטור והצד אותם חייב רק לצורך, והצד חיה ועוף שברשותו פטור והחובל בהם חייב. **גמרא** יש לדייק ממה שהחובל בהם חייב כי יש להם עור ואמר שמואל, שזה כדעת ר' יוחנן בן נורי שלח' שרצים יש עור, ורבה בר רב הונא אמר בשם רב שגם רבנן חלקו על ר' יוחנן בן נורי רק לענין טומאה שהתרבה מאלה הטמאים שעורם כבשרם, אך לענין שבת גם רבנן מודים שזה נחשב חבלה, אך יש ברייתא שנחלקו להדיא גם לענין שבת שלר' יוחנן בו נורי חייב החובל בשבת בח' שרצים ולרבנן אין עור אלא למה שמנו חכמים, ולכאורה קשה הרי למה שחכמים מנו שעורותיהם כבשרם אין עור **עמוד ב** ומבאר אביי שהכוונה שאין עור חלוק מבשר אלא למה שלא מנו חכמים, ורבא מקשה הרי כתוב למה שמנו חכמים ורבא מבאר שהכוונה שעור מטמא כבשר רק במה שמנו חכמים, וא"כ לר' יוחנן בן נורי מטמא גם מה שלא מנו חכמים, וקשה שהוא אמר להדיא שלח' שרצים יש עורות שאינם מטמאים, ורב אדא בר מתנה מפרש שלחכמים לענין טומאה אין עור אלא במה שמנו חכמים, אך יש ברייתא שהם נחלקו גם לענין שבת, שחובל בח' שרצים שיש להם עורות וחבורה שאינה חוזרת היא גם שנצטר הדם אף שלא יצא, ור' יוחנן בן נורי אומר שלח' שרצים יש עורות, ורב אשי מבאר שת"ק בברייתא הזו הוא ר' יהודה שסובר שלטאה כחולדה והוא הולך אחר גישתא שיש לו עור עבה, ורבנן שחולקים על ר' יוחנן בטומאה מודים לענין שבת, ולפ"ז צריך לומר בדברי שמואל שמשנתנו כדברי ר' יוחנן בן נורי ומחלוקתו.

לוי שאל את רבי מנין שחבורה היא דוקא באינה חוזרת, ואמר רבי שכתוב היהפוך כושי עורו ונמר חברבורותיו ואין הכוונה בגוונים שא"כ היה צריך לומר נמר גווניו, אלא שכמו שעור של כושי אינו מתחלף אף חבורה אינה חוזרת.

בשאר שרצים אין צידה ומשמע שיש איסור להמיתם וזה כדעת ר"א שההורג כינה כהורג גמל, ורב יוסף אומר שחכמים נחלקו רק בכינה שאינה פרה ורבה אך יש איסור להמית שאר שרצים ונחלקו אין לומדים מאילים שהיו במשכן, שלר"א לומדים שכמו שבאילים יש נטילת נשמה כך בכל דבר שיש בו נטילת נשמה שאסור, ולרבנן לומדים מאילים שכמו שאילים פרים ורבים כך רק בדבר שפרה ורבה יש בו איסור נטילת נשמה, ואביי הקשה מברייתא שכתוב שה' זן מקרני ראמים עד ביצי כינים א"כ כינים פרות ורבות, ויש לדחות שהמין נקרא כך, וכן קשה מברייתא ששיניו טפויי וביצי כינים וגם שם יש לפרש שהמין נקרא כך, ואמנם גם בפרעוש נחלקו אם חייב הצד למרות שהוא פרה ורבה ורב אשי אומר שאף שהם נחלקו לענין צידה אך גם ר' יהושע מודה שההורגן חייב כיוון שהם פרים ורבים.

שהוא נקרא הילמי בין מעט בין מרובה אך מותר אם נתן תחילה שמן במים או במלח. **גמרא** רב יהודה מפרש בשם שמואל שלת"ק קצת מותר והרבה אסור.

הסתפקו אם ר' יוסי בא להתיר או לאסור, ורב יהודה הוכיח שלא כתוב ר' יוסי אסור ורבה דייק מהסיפא שכתוב ואלו מי מלח המותרים משמע שבריישא אסור, ודעת רבה ור' יוחנן שר' יוסי החמיר וכן מוכח בבריישא שלא עושים מי מלח רבים לתתלכבשים שבגיטרא ור' יוסי אומר וכי מלאכה רבה אסורה ומעטה מותרת, אלא הכל אסור, ומותר רק שמן ומלח או שמן ומים אך לא יתן לכתחילה מים ומלח.

ר' יהודה בר חביבא אומר שאין לעשות מי מלח סמיכים ורבה ורב יוסף אמרו שהשיעור הוא שהביצה צפה בהם ואמר אביי שהוא שני שלישי מלח ושליש מים, ואמר ר' אבהו שעושים אותו לתבשיל דגים.

ר' יהודה בר חביבא אסר למלוח צנון וביצה ורב חזקיה אמר שאביי אסר רק צנון והתיר ביצה, ור"נ אמר שמתחילה היה מולח צנון שזה מפסידו שהרי שמואל אמר שצנון חריף מעולה יותר והוא שמע שעולא אמר שבא"י היו מולחים בהרבה מלח ומאז לא מלח אלא רק היה מטבל.

ר' יהודה בר חביבא אמר שאתרוג צנון וביצה אם לא קליפתם החיצונה הם לא היו יוצאים מבני המעיים ורב דימי אמר שמעולם לא טבע אדם בים סדום ורב יוסף אמר שהפוכים שם הדברים שאדם אינו טובע שם אך קורות טובעים שם, ואביי אמר שלא רק קורות לא טובעים שם שאינם טובעים בשום מים אלא אפילו אדם לא. ורבין הלך על שפת ים סדום אחר ר' ירמיה ושאל אותו האם מותר לרחוץ העין ממי ים סדום אם גוזרים משום רפואה אמר לו שמתור עוד שאל אותו אם מותר לעצום ולפתוח העין ואמר לו שר' זירא אמר בשם רב מתנא או מר עוקבא שאמרו בשם אביו של שמואל ולוי שאתחמה אסר יין בתוך העין והתיר חוץ לעין ואחד אסר רוק תפל אפילו על גב העין ויש לדייק שאביו של שמואל התיר על גב העין ששמואל התיר לשרות פת ביין ולתת על העין, וכנראה שמע זאת מאביו, אך שמואל עצמו אמר שאסור רוק תפל על גב העין אלא ששמע את שני הדינים אחד מאביו ואחד מלוי ולא ידוע מה אמר אביו ומה אמר לוי.

שמואל התיר לשרות קילורים בע"ש ולתת בשבת על עיניו, בר ליואי ראה שמר עוקבא עוצם ופוחח עיניו עם הקילורין ואמר לו ששמואל לא התיר כך.

ר' ינאי שלח למר עוקבא שישלח לו מהקילורין של שמואל אמר לו אשלח לך שלח תאמר שאני צר עין אלא ששמואל אמר שטוב טיפת צונן בשחרית בעיניו ורחיצת ידים ורגלים בחמץ בערב מכל קילורין שבעולם וכן אמר ר' מונא בשם ר' יהודה, ועוד אמר ר' מונא יד לעין קודם נטילת שחרית תקצץ, וכן יד לחוטם ולפה ולאוזן, וכן לפצע של הקזת דם, וכן לאמה, ולפי טבעת,

דף קט וכן לגיגית של שכר, יד לעין מעוורת יד לאוזן מחרשת, יד לפה ולחוטם גורם לריח רע, ור' נתן אומר שאותה רוח רעה היא בת חורין והיא מקפידה כל זמן שלא נטלו את הידים ג' פעמים כראוי, ור' יוחנן אמר שפוך בעיניו מעביר את אותה רוח ומפסיק את הדמעה ומרבה שיעור בעפעפים. מר עוקבא אמר בשם שמואל שעשב ששמו עלים אין בו רפואה ורב יוסף אמר שגם כוסברה אין בו רפואה, ורב ששת אמר על כישות שאין בה רפואה, ואמר רב יוסף שכוסברה מזיק אפילו לו שהיה סומא, ורב ששת אמר כך על שחלים, ושמואל אמר שכל מיני כישות אין בהם רפואה אך טרוזא אסור בשבת משום רפואה, רב חסדא מתיר למרוח שמן וביצים על צלי שאינו רותח אך הוא אסר לטרוף ביצים, שזה נראה כרוצה לשים בקדרה, אשת זעירי עשתה כן לחייא בר אשי והוא לא אכל אמרה לו עשיתי כך לרבה שזעירי התיר לתת יין ומים צלולים למשמרת כיון ששותים כך אינו נקרא שימור א"כ כיון שהצלי נאכל כך ללא שריקת שמן זה לא נקרא תיקון, מר עוקבא מתיר למי שנגפה ידו או רגלו לצמות את המכה ביין, והסתפקו אם מותר גם בחומץ, רב הלל אמר שאצל רב כהנא אסור, ורבא אסר לבני מחוזה גם ביין שכיון הם מפונקים גם יין מרפא אצלם, רבינא ראה שחמור דרך על רגלו של רב אשי והוא צמת אותה בחומץ, ורב אשי אמר שמה שאסרו אצל רב כהנא הוא בכל הגוף מלבד גב היד והרגל שזה מכה קשה ומסוכנת, ללישנא בתרא רבינא ראה שרב אשי צמת ביין ואמר לו שאתה מפונק כבני מחוזה וגם יין מרפא אותך ואמר לו שזה מכה מסוכנת שרב אמר שגב היד והרגל הוא כמכה של חלל ומחללין שבת עליה.

שנו בבריישא שמותר לרחוץ במי גרר ובמי חמת ובחמי טבריה ובמי עסיא אף שהם מלוחים קצת אך לא בים הגדול ובמי משרה ובים סדום, וקשה שיש ברייטא שמתירה בים הגדול אמר ר' יוחנן שהיא כדעת ר"מ, ששינו במשנה בפרה שלר"מ כל הימים הם כמקוה שכתוב ולמקוה המים קרא ימים, ולר' יהודה ים הגדול הוא כמקוה ונאמר בו ימים שיש בו מיני ימים הרבה, ולר' יוסי כל הימים מטהרים בזוחלין ופסולים לטהרת זבים ומצורעים ולקדש בהם מי חטאת, **עמוד ב** ור"נ בר יצחק דוחה שהם חלקו לענין מקוה ולא לענין שבת והברייטא שהתירה לרחוץ בשבת בים הגדול הוא רק כשהוא שוהה בו שאז זה נראה כמתכוון לרפאה, אך אם לא שהה מותר גם במי משרה, שכן שינו בברייטא שרוחצים במי משרה ובמי טבריה ואף שיש לו חטטים בראשו, ודוקא שלא שהה ואם שהה אסור ומה שהברייטא התירה בים הגדול הוא במקום שהמים רעים שאז נראה שהוא לרפואה ובמי משרה אסור רק בשהה ומותר אם לא שהה.

משנה אין לאכול בשבת אזור יון שאינו מאכל בריאים אבל יכול לאכול יעזר שגם בריאים אוכלים אותו, ושותה אבוב רואה וכן אוכל את כל האוכלים גם לרפואה ושותה את כל המשקים מלבד מי דקלים וכוס עיקרין שמוכח שהוא לרפואה ומותר לשתות מי דקלים לצמא ומותר לסוך שמן עיקרים שלא לרפואה. **גמרא** רב יוסף אומר שאזור של מי חטאת הוא אברתא בר המג ואזוביון של משנתינו הוא בר הינג, ועולא אמר שאזור הוא מרווה לבנה וכן אמר כשהביאו לפניו אצל רב שמואל בר יהודה שמרוה לבנה הוא אזור, רב פפי אמר ששומשוק הא אזור וכן משמע במשנה ששינוי שמצוות אזור שיש בו ג' קלחים עם ג' גבעולים וזה מצוי בשומשוק והוא רפואה לתולעים במעיים ואוכלים אותו עם ז' תמרים שחורים וזה מגיע מאכילת קמח שעורים שעברו עליהם מ' יום.

יעזר הוא מה שנקרא פותנק והוא טוב לתולעים בכבד והוא נאכל עם ז' תמרים לבנות וזה מגיע מבשר אומצא שאכלוהו עם שתיית מים, או שאכל בשר שמן ובשר שור או אגוזים או לולבי תלתן על בטן ריקה, ואם לא שותה יעזר יבלע שחלים לבנות, ואם לא ישב בתענית ויביא בשר שמן ויזרוק על גחלים וימצוץ אבר מאותו בשר ויגמע חומץ, ויש אומרים שלא יגמע עמו חומץ שאינו טוב לכבד, ואם לא, יביא קליפה מעץ סנה שגרדוה מלמעלה למטה ולא להיפך כדי שלא יצא מפיו, ויבשלה הרבה בשיכר בין השמשות ולמחרת יסתום את חוטמו וישתה וכשמתפנה יעשה רק על מקום שנקצץ דקל.

אבוב רואה הוא עץ שגדל בלי ענפים והוא נעשה למי ששתה משקה מגולה, ואם אין לו יביא ה' ורדים וה' כוסות שיכר וישלקם יחד עד שיהיה בשיעור אנפקא רביעית, וישתה, אמו של רב אחדדובי עשתה לאדם אחד בוורד אחד וכוס אחת של שיכר והיא הסיקה תנור וגרפה ושמה בו לבניה ויצא ממנו הארס שבלע כמו הוצא ירוק, ורב אויא אמר שישתה רביעית חלב מעז לבנה, ורב הונא בר יהודה אמר שיביא אתרוג מתוק ויחקוק בו וימלאהו דבש ויניחנו על גחלים לוחשות ויאכל, ור' חנינא אמר שישתה מי רגלים שעברו עליהם מ' יום בכלי קטן מאד לצרעה, בכלי רביעית לעקרב, ובכלי של חצי לוג לגילוי, וכלי של לוג טוב אף לכשפים, ר' יוחנן אמר שמי שליקת אניגרון ואבנגר ותיריקי טוב בין לגילוי בין לכשפים, מי שבלע נחש יאכל כשות במלח וירוך ג' מיל, ורב שימי בר אשי ראה אדם שאכל נחש ונראה לו כפרש והאכילו כשות במלח והריצו לפניו ג' מיל ויצא ממנו חתיכות חתיכות, מי שנשכו נחש יביא עובר של חמורה לבנה ויקרענו ויניח על הנשיכה ודוקא כשהיא לא היתה טריפה.

דף קי ממונה המלך של פומבדיתא נשכו נחש היו י"ג חמורות לבנות מעוברות בעירו וחתכו את כולן והן נמצאו טריפות והיתה עוד אחת בצד השני של העיר ועד שהגיעו אליה אכלה אריה, אמר אביי כנראה הוא ניזוק ע"י שעבר על נידוי חכמים שאין לו רפואה שכתוב פורץ גדר יישכנו נחש, אמרו לו שאכן כשנפטר רב גזר רב יצחק בר ביסנא שלא יביאו הדס ודקלים לחתונות והוא עבר על כך ולכן הוא נענש.

מי שכרכו נחש יכנס למים ויכניס סל מראשו ויהדק בגופו לכיוון הנחש עד שיפרידנו ממנו ואז יזרוק את הסל במים, מי שנחש כועס עליו ומריח את צעדיו ירכבנו חבירו ד' אמות, ואם לא יקפוץ מעל אמת מים, ואם לא יעבור נהר, ובלילה יושיב מטתו על ד' חביות ויישן תחת הכוכבים שהנחש לא יעלה ויפול עליו ויקשור ד' חתולים בד' כרעי המטה, ויביא ענפים ועלים יבשים שאם יבא הנחש הם ירגישו בו ויאכלוהו, מי שנחש רץ אחריו ירוץ בין

ההרפואות החזירוהו לצעירותו, אלא שהמשנה דיברה באשה שאינה מצווה על פריה רביה, ולדעת ר' יוחנן בן ברוקה שאשה מצווה המשנה מדברת בזקינה או עקרה.

משנה אין היתר לגמוע חומץ למי שכואבות שיניו, אך מותר לו לטבל דרך אכילה אף שמתרפה, מי שמתניו כואבות לא יסוך יין וחומץ אך יכול לסוך שמן ורד וכן מותר לבני מלכים לסוך שמן ורד שכך דרכם בחול ולר"ש מותר לכל ישראל כבני מלכים. **גמרא** רב אחא בר פפא שהיה גבוה, הקשה לר' אבהו שבמשנה משמע שחומץ טוב לשיניים ובפסוק במשלי כתוב כחומץ לשיניים וכעשן לעינים ואמר ר' אבהו ששם מדובר בחומץ מענבים שלא התבשלו שאינו טוב לשיניים, או שהחומץ טוב כשיש מכה ואינו טוב כשאין מכה שמרפה השיניים.

נאמר במשנה שלא יגמע חומץ יש להקשות שבברייתא שיניו שהכואב בשיניו יגמע חומץ ויבלע ורק לפלוט אסור, ואביי אומר שהמשנה דיברה על מגמע ופולט, ורבא מחלק שהמשנה אסרה גם כשבולע, ואסור אחר שכבר גמר לטבל את מאכלו שעכשיו ניכר שהוא לרפואה והברייתא דיברה קודם שאכל, ואין לומר הואיל שמותר קודם טיבול מותר גם אח"כ כדברי רבא שהואיל שהותר לאדם לטבול בשבת הותר גם ביו"כ, וצ"ל שרבא אצלינו חזר בו ולענין טבילה לא חזר בו כי זה ברייתא מפורשת שחייבי טבילות טובלים בין בט' באב ובין ביו"כ.

ר' אבא בר זבדא אומר שרב פסק כר"ש שכל ישראל בני מלכים ואף שרב שימי בר חייא אמר שרב אסר ביו"ט לכרוך בגד ולשים בנקב החבית **עמוד ב** אף שאינו מתכוון לסחיטה וצ"ל כדברי אביי ורבא שגם ר"ש מודה שאסור כי זה פסיק רישא, אך באת רב חייא בר אשי אמר שרב פסק להדיא לענין אינו מתכוון כר' יהודה ושמואל פסק כר"ש, ורבא אמר שאני וארי שבחבורה רב חייא בר אבין הסברנו שרב פסק במשנתנו כר"ש ולא מטעמו, שר"ש סובר שזה מרפא ורב סבר שלא, אך קשה שאם עושים כך בני מלכים זה ודאי מרפא, אלא שהלכה כר"ש שהתיר אך הוא מתיר גם בלא שכיח ורב התיר רק בשכיח ובמקומו של רב מצוי שמן ורד.

פרק ואלו קשרים

משנה העושה קשר הגמלים והספנים חייב וכן המתיר קשר זה, ור"מ סובר שקשר שיכול להתירו ביד אחת אינו חייב עליו **גמרא** אין לפרש קשר גמלים שקושרים את החבל לגמל בזמם וקשר ספנים ברצועה בראש הספינה שהרי הם קשרים שאינם מתקיימים ופטור, אלא מדובר בקשר של הזמם עצמו ושל ראש הספינה.

רב אחא דרבי אומר ר"מ יתיר בעניבה מצד שיכול להתיר ביד אחת או שר"מ התיר במשנה כשאינו מהודק אך בעניבה ר"מ יאסור שהוא מהודק.

משנה יש קשר שלא חייבים כקשר של גמלים וספנים: אשה קושרת מפתח חלוקה וחוטי סבכה ושל חגורתה ומותר לקשור רצועות מנעל או סנדל ושל נודות יין ושמן וקדירה של בשר וראב"י מתיר לקשור לפני בהמה כדי שלא תצא. **גמרא** יש להקשות שמשמע שקשר שאינו כשל ספנים פטור אבל אסור, והמשנה ממשיכה שאשה קושרת לכתחילה, ויש לבאר בדברי המשנה שיש קשרים שפטור

דף קיב כגון קשר שקושרים בזמם או רצועה שקושרים בראש ספינה, ויש קשרים שמותר לכתחילה כגון מפתח החלוקה, והחידוש הוא שמותר גם ביש למפתח החלוקה ב' לשונות ואין אחד מתבטל והוא של קיימא.

חוטי סבכה מותר גם כשיש רווח ולא חוששים שתשלוף ותוציא בלי להתיר הקשר ואז הוא מתקיים שכיוון שהאשה חסה על שערה היא מתירה הקשר.

יש ברייתא שחייב חטאת בקושר רצועות מנעל וסנדל, ויש ברייתא שפטור, והמשנה מתירה, ובמנעל החלוקה הוא שקשר שקושר הסנדלר שהוא מתקיים חייב חטאת וקשר של התלמידים שאינם קושרים בהיודק ושולפים את הנעל ללא התרה פטור אבל אסור, וקשר של בני מחוזה שלעולם הם מתירים את הקשר מותר לכתחילה, ובסנדל החלוקה שקשר שהרצען קושר עבור סוחרים חייב חטאת שהוא מתקיים, והקשר שכולם קושרים בסנדליהם פטור, ובסנדל שלובשים ב' אנשים מותר שהם מתירים לפי מדת הרגל ואינו מתקיים כלל, כמו שלרב יהודה אחיו של רב סלא חסידא היה סנדל שהוא ובנו לבשו והוא שאל את אביי אם מותר לקשור בשבת, אמר לו אביי שחייב חטאת אמר לו שהיהקשה לי מדוע אסור ואתה אומר שחייב חטאת ואמר לו אביי מדוע ואמר לו

החולות, אשה שראה אותה נחש ואינה יודעת אם דעתו עליה תזרוק את בגדיה לפניו אם הוא נכרך בהם סימן שדעתו עליה ואם לא אין דעתו עליה, וכדי להסיח דעתו תשמש לפניו שתתגנה עליו, ויש אומרים שאם תשמש לפניו יגבר תאוותו, אלא היא תקח משערה וצפרניה ותזרוק בו ותאמר דרך נשים לי, אשה שנכנס בה נחש יפסקו רגליה והיא תשב על ב' חביות, ויביאו בשר שמן ויניחו על גחלים ויביאו סל שחלים ויין עם ריח ויניחו שם ויערבבו ויחזיקו צבת שכשיצא הנחש מהריח ישרפוהו מיד, ואם לא יעשו כן הוא יחזור אליה.

מותר לאכול טחול בשבת שהוא יפה לשיניים וכרשינים יפים למעיים ומותר לשותות מי צלף בחומץ. ורבינא שאל אם מותר לשותות מי רגלים ורבא אמר שאסור שזה לא דבר שאנשים שותים. **שנו** בברייתא שאין לשותות מי דקרים שהם דוקרים את המרה ואמר רבא בר ברונא שבמשנה זה נקרא מי דקלים שהם באים ממעין שיוצא מב' דקלים בא"י, הכוס הראשון מרפה את המעים, השני משלשל, והכוס הג' כמו שנכנס כך יוצא, ועולא אומר שהשיכר של בבל מעולה יותר ודוקא כשלא היה רגיל בו מ' יום, רב יוסף אומר שזיתום המצרי מועיל לזה והוא נעשה שליש שעורים שליש כרכום ושלש מלח, ורב פפא מחליף את השעורים בחיטים והסימן הוא סיסאני שרב יוסף שט' בשמו אמר שעורים, ושותים אותו בין פסח לעצרת והעצור בנקביו מרפה לו והוא עוצר את מי שרפוי.

ר' יוחנן מבאר שלכוס עיקרין מביאים משקל זוז משרף של עץ אלכסנדריה ומקל זוז מעץ אלום ומשקל זוז מכורכום של גינות ושוחקים אותם יחד ומשקים לאשה זבה עם יין ואינה נעקרת, ואם לא עושה כן **עמוד ב** יביא כלי ג' לוגים עם בצלים פרסיים ויבשלם ביין ותשתה ויאמר לה צאי מזובך ואם לא מושיב אותה בפרשת דרכים והיא תאחז כוס יין בידה ויבעיתו אותה ויאמר לה צאי מזובך, ואם לא יביא מדת מלא אגרוף כמון וכן כרכום ותלתן וישלוק ביין ותשתה ויאמר לה צאי מזובך, ואם לא, יביא ס' מגופות של חביות וישרה במים ויאמר לה צאי מזובך, ואם לא יביא עשב מתרחב וישלקהו ביין וישרה במים ותשתה ויאמר צאי מזובך, ואם לא, יביא עשב חרנוגא שגדל בין היגי רומית וישרפהו ובקיץ יקח את האפר בכלאי פשתן, ובחורף יקחהו בכלאי צמר, ואם לא יכרה ז' בורות וישרוף בהם זמורות של עץ ערלה והיא תאחז כוס יין ויקחנה מבור אחד ויושיבנה בבור אחר וכן בכלום ובכל אחד יאמר לה צאי מזובך, ואם לא, יסוכו אותה מחצי גופה ולמטה בסולת ויאמר לה צאי מזובך, ואם לא יביאו ביצה של יען וישרפוהו ובקיץ יניחוהו בכלאי פשתן ובחורף יניחוהו בכלאי צמר גפן, ואם לא יפתח לשמה חבית יין, ואם לא יביאו שעורה שהיתה בגללי פרדה לבנה אם היא תחזיקהו יום אחד היא פוסקת יומיים, ואם תחזיקהו יומיים היא פוסקת ג' ימים ואם תחזיקהו ג' ימים היא פוסקת מהזיבה לעולם.

לחולי ירקון יביאו ב' כוסות של עיקרים והוא נעקר, ואם לא יביא ראש דג שיבוטא מלוח וישלקהו בשיכר וישתה, ואם לא יביא ציר חגבים ואם לא יביא ציר של עופות קטנים ויכניס לבית המרחץ וישפשפוהו בו, ואם אין מרחץ וישיבוהו בין הקיר לתנור, ור' יוחנן אמר שהרועה שיחממו יקחנהו בסדינו, ורב כהנא ריפא כך את רב אחא בר יוסף, ואם לא יביא ג' לוגים תמרים פרסיות וג' לוגים של שעורה הנוטפת מכוורת, וג' לוג אהל אדום, וישלקם בשיכר וישתה, ואם לא יביא עייר בן אתונות ויגלח באמצע ראשו ויקיז לו דם ממצחו ויניח בראשו ויזהר שלא יעוור אותו, ואם לא יביא ראש של עז כבוש וישלקהו בשיכר, ואם לא יביא דבר אחר מנומר ויקרענו ויניח על לבו, ואם לא יביא כרתי מאמצע הערוגה, ישמעאלי אחד חש בחולי והביא בגדו לבעל ערוגה שיביא לו מהאמצע ואז אמר השאילני הבגד ואישן בו קצת ישן קצת ונפל ממנו החולי מעט מעט.

יש להקשות שאם השותה ב' כוסות נעקר הרי נאסר לסרס אדם שכתוב ובארצכם לא תעשו ויש לומר שזה דוקא כשהוא מכון לעיקור ולא נאסר כשנעשה ממילא כמו שאמר ר' יוחנן שהרועה לסרס תרנגול יטול כרבלתו, אך יש לחלק שרב אשי אמר שה לא סירוס אלא רק גאותו של התרנגול שמתאבל על הכרבלת ולכן אינו משמש, ויש לומר שרק לסרס מותר לשותות כוס עיקרין, **דף קיא** אך קשה שר' חייא בר אבא אמר בשם ר' יוחנן שלכו"ע מחמץ אחר מחמץ בקרבן מנחה חייב, וכן מסרס אחר מסרס אסור שכתוב **ומעוך וכתות ונתוק וכרות** אם בניתוק הביצים חייב ק"ו כרות אלא זה בא לחייב נותק אחר כורת, ואין לומר שהמשנה דיברה בזקן שהרי גם הוא ראוי ללדת, כמו שאמר ר' יוחנן

שלפעמים אני הולך ולפעמים בני ואמר לו אביי א"כ מותר לכתחילה.

ר' ירמיה הלך אחר ר' אבהו בכרמלית ונפסק רצועת סנדלו אמר לו ר' אבהו שיקח גמי לח שראוי לבהמה ויכרוך בו, וכך קרה גם לאביי ורב יוסף אסר לו שדוקא בכרמלית התיר ר' אבהו שהוא לא נשמר שם אך בבית אין להקל, ואמר אביי שראוי ללבשו שאפשר להפוך הצד אמר רב יוסף שלענין טומאה שנינו שסנדל שנפסקו בו אזניו או ב' תרסיותיו, או שניטל כל הכף טהור ואם ניטל רק אחד ולא ניטל כל הכף טמא, ולר' יהודה אם נפסקה הפנימית טמא והחיצונה טהור, ועולא או רבה בר בר חנה אמרו שר' יוחנן אמר שנחלקו גם לענין שבת ולא לענין חליצה, ולרבנן פשוט שאם הוא כלי לענין טומאה הוא כלי גם לגבי שבת, וגם לחליצה הוא כלי שהרי שנינו שאם חלצה של שמאל בימין החליצה כשרה, ור' יוחנן הסביר לדעת ר' יהודה שבטומאה אינו כלי וגם בשבת לא ולא מסתבר שלחליצה הוא כלי, שהגם שחלצה של שמאל בימין כשר זה כשהנעל ראויה לשמאל אך כשנקרעה זה לא יקרא כלי כי ר' יהודה אומר שנפסקה חיצונה טהור שאינו כלי, ור' יוחנן התכוון שלחליצה גם לר' יהודה אינו כלי **עמוד ב** אך קשה שר' יוחנן סובר שהלכה כסתם משנה וכתוב שסנדל שנפסק אחד מאזניו ותיקנו טמא מדרס ולכאורה אין הבדל בין פנימית לחיצונה וזה לא כר' יהודה, ויש לומר שנפסק הפנימית וא"כ חיצונה טהור אך לפ"ז המשנה לא היתה צריכה לומר בסיפא שאם נפסק גם השניה ותיקנה טהור ממדרס, והמשנה יכלה לחדש שגם באחד שנפסק טהור, ויש לומר שמדובר בסנדל עם ד' רצועות ואם נפסק אחד לא מתבטל השימוש בו, ורבין אמר בשם רב חנן בר אבא שורב פסק לענין שבת כר' יהודה ור' יוחנן פסק כרבנן ואף שר' יוחנן מפרש את הברייתא של טומאה לדעת ר' יהודה זה דעת אמורא אחר בר' יוחנן.

המשנה אומרת שכלי בעלי בתים שניקבו טהורים רק בנקבו כמוציא רימון והסתפק חזקיה שניקב כמוציא זית וסתם אותו ושוב ניקב כזית וסתם עד שהשלים למוציא רימון אם מצטרף, ור' יוחנן הקשה ששנינו במשנה שנפסק און הסנדל ותקן ונפסק השני ותיקן טהור ממדרס, והסברת שאחר שב' נפסקו יש כאן פנים חדשות וא"כ גם במקרה זה טהור ואמר לו חזקיה אינך אדם אלא מלאך, ור' זירא אמר בשם רבא בר זימנא שאם הראשונים כמלאכים אנו כבני אדם ואם הם כבנ"א אנו כחמורים ולא כחמורים של ר' חנינא בן דוסא ור' פנחס בן יאיר.

במשנה התירו נודות יין ושמן אפילו כשיש ב' אזנים שאינו מבטל שם אחד, ובקדרה של בשר החידוש הוא שאינו נקרא של קיימא למרות שיש פתח נוסף להוציא משם.

ראב"י מתיר לקשור לפני בהמה גם בחבל כפול והחידוש הוא לא אומרים שמבטל שם צד אחד

דף קיג רב יוסף אמר בשם רב יהודה בשם שמואל שהלכה כראב"י ואביי הוכיח שהם חלקו ואמר ר' יהודה מה הנ"מ אמר לו וכי דברי הגמרא הם זמירות.

משנה מותר לקשור דלי בפסקיא ולא בחבל שהוא מתקיים ור' יהודה מתיר שאינו נקרא של קיימא **גמרא** אין לומר שר' יהודה התיר בחבל של העולם כי הוא של קיימא אלא הוא התיר רק בחבל שהגרדי צריך לו ורבנן אסרו שגזרו משום חבל של העולם, אמנם בדלי שנפסק לרבנן מותר לעונבו ולא גזרו משום קשירה, ולר' יהודה מותר לכרוך חגורה או פסיקיא אך לא יענוב משמע שגזר משום קשירה, ויש לחלק שרבנן גזרו רק חבל משום חבל אומן ולא גזרו בעניבה משום קשירה, ור' יהודה אסר בעניבה לא משום שגזר משום קשירה אלא שהוא סובר שהעניבה עצמה היא קשירה, רב התיר לקחת חבל מביתו ולקשור בפרה ובאבוס, ומדובר בחבל של גרדי שלא יתקיים שם אך חבל רגיל הברייתא אומרת שמותר רק בחבל שקשור בפרה לקשור באבוס או מה שקשור שבאבוס לקשור בפרה, אך לא יביא חבל מביתו לקשור בפרה והאבוס יחד.

שמואל התיר לטלטל בשבת את כלי האורגים והסתפקו בכובד העליון והתחתון ואמר להם כן ולא, והיה רפוי בידו, ור"נ אמר בשם שמואל שמותר לטלטל כלי אורגים אפילו כובד עליון ותחתון, אך לא את העמודים ולא בגלל שהם עושים גומות שהרי הן נעשות מעצמן כמו שהתירו בטומן לפת וצנונות להוציאם מהאדמה כשהיו מקצת עלים מגולים בשבת וכן לא חששו לכלאים שביעית ומעשר ובשדה לא חוששים שיעשה גומות אך בבית חוששים שיעשה גומות ורב יהודה בר לואי אסר לטלטל כובד עליון ותחתון משום שאינם ניטלים.

משנה מותר לקפל כלים אפילו ד' וה' פעמים ומותר להציע מיטות מליל שבת ליומו אך לא משבת למוצ"ש ור' ישמעאל התיר מיום כיפור לשבת וכן התיר להקריב חלבי שבת ביוה"כ אך לא חלבי יוה"כ בשבת ולר"ע גם של שבת לא קרב ביו"כ. **גמרא** ר' ינאי התיר לקפל רק באדם אחד ולא ב' בני אדם ובאחד מותר רק ישנים ולא חדשים, וחדשים מותר רק לבנים ולא צבועים, ורק כשאין לו להחליף, ואם יש לו להחליף אסור, וכן נהגו בבית ר"ג שלא לקפל גם לבנים כי היה להם להחליף, רב הונא אמר שמי שיש לו להחליף בגד לכבוד שבת יחליף ומי שאין לו ישלשל בגדי החול לכבוד שבת, ורב ספרא מקשה שזה נראה כגסות רוח ויש לומר שכיון שלא עושה כך כל השבוע זה ניכר שעושה כן לכבוד שבת. וכמו שכתוב 'וכבדתו מעשות דרכך', שלא יהיה מלבושך בשבת כשל חול כמו שר' יוחנן קרא לבגדיו מכבדי, **מעשות דרכך** שלא יהיה הילוך שבת כמו חול, **ממצוא חפצך** דוקא חפצך אסורים וחפצי שמים מותר, **ודבר דבר עמוד ב** שהדיבור של שבת לא יהיה כשל חול ודוקא דיבור אסור אך הרהור מותר, וההילוך שבת הוא שונה, כמו שרב הונא אמר שאם הגיע לאמת המים אם יכול להניח רגלו ראשונה קודם עקירת שניה מותר ואם לא אסור, ורבא סובר שאם יקיף ירבה בהילוך ואם ילך כדרכו במים ירטבו בגדיו ויבא לידי סחיטה ובמקרה זה עדיף לרלג על אמת המים, והילוך שבת היינו לענין פסיעה גסה שרבי שאל את ר' ישמעאל בר' יוסי אם מותר לפסוע פסיעה גסה בשבת, ואמר ר' ישמעאל שגם בחול אסור שפסיעה גסה נוטלת אחד מה' מאות ממאור העינים וזה חוזר בקידוש בליל שבת, עוד שאל רבא אם מותר לאכול אדמה בשבת ואמר ר' ישמעאל שגם בחול אסור שהוא מביא לחולי. ור' אמי אמר שהאוכל מעפר בכל כאוכל מבשר אבותיו או שקצים ורמשים שכתוב במבול וימח את כל היקום, ור"ל אמר שבבל נקראת שנער שנערו שם מיתי מבול, ור' יוחנן אמר שבבל נקראת מצולה שכל מיתי מבול נצטללו שם ושקצים ורמשים ודאי נמחו שם, אדם אחד אכל אדמה ואחריה אכל שחליים והם צמחו במעייו והוא מת.

כתוב אצל רות ורחצת וסכת ושמת שמלותיך עליך אלו בגדים של שבת ור"א אומר שהפסוק תן לחכם ויחכם עוד נאמר על רות שנעמי אמרה לה ורחצת וסכת ושמת שמלותיך עליך וירדת הגורן, והיא עשתה להיפך שקודם היא ירדה לגורן ואח"כ עשתה מה שנעמי אמרה מפני הצניעות, וזה נאמר גם על שמואל שעלי אמר לו שכב והיה אם יקרא אליך ואמרת דבר ה' כי שומע עבדך ושמואל אמר כשה' ניצב עליו, דבר כי שומע עבדך ולא אמר ה' שהוא לא רצה להזכיר שם שמים שלא ידע מי מדבר. עוד אמר ר"א על הפסוק ותלך ותבא בשדה שרות הלכה ובאה עד שהיא מצאה אנשים מהוגנים ללכת עמם. עוד אמר ר"א שבועז שאל למי הנערה הזאת ואף שאין דרך גדול לשאול על נערה אלא שהוא ראה בה דבר חכמה שליקטה רק ב' שבלים ולא ג', או שראה בה דבר צניעות ממה שאת העומדות היא ליקטה מעומד ואת הנופלות בישיבה, עוד אמר ר"א שבועז אמר לה כה תדבקין עם נערוטי אף שאין דרכו לידבק בנשים אלא שהוא ראה שערפה הלכה ורות דבקה בחמותה, אמר בועז שמותר לידבק בה והוא אמר לה לעת האכל גושי הלום לרמז לה שמלכות דוד תצא ממנה שדוד אמר מי אנכי כי הביאתני עד הלום, ובוועז אמר לה וטבלת פתך בחומץ שהוא יפה לשרב, ור"ש בר נחמני אומר שהוא רמז לה שיצא ממנה בן מנשה שמעשיו קשים כחומץ, ותשב מצד הקוצרים ולא בתוכם אמר ר"א שהוא רמז לה שמלכות דוד תתחלק, ויצבט לה קלי ותאכל בימי דוד ותשבע בימי שלמה ותותר בימי חזקיה ויש אומרים ותאכל בימי דוד ושלמה ותשבע בימי חזקיה ותותר בימי רבי כמו שאמרו שהממונה על האורות של רבי היה עשיר משבור מלכא. ויש ברייתא ותאכל בעוה"ז ותשבע בימות המשיח ותותר לעתיד לבא.

כתוב בחיל סנחריב, ותחת כבודו יקד כיקוד אש, ר' יוחנן אומר תחת כבודו ולא כבודו ממש, כמו שהוא קרא לבגדים מכבדי, ור"א אומר תחת כבודו ממש, שגופם נשרף, ור' שמואל בר נחמני מפרש שזה כמו שריפת בני אהרן שריפת נשמה וגוף קיים.